

Informační minimum o zaměstnávání osob se zrakovým postižením

Použité zkratky:

OZP = osoba se zdravotním postižením

ZP – zdravotní postižení

ZRP = zrakové postižení

OZRP = osoba se zrakovým postižením

ÚP = úřad práce

Jak začít? (obecně pro všechny druhy ZP)

- 1) V rámci podnikového managementu si ujasněte, proč chcete zaměstnat OZP. Jakou k tomu máte motivaci? Do jaké míry jste ochotni a schopni vyjít vstříc nestandardním podmínkám, které zaměstnávání OZP s sebou často přináší? Jaký druh postižení by podle vašeho názoru potenciálního pracovníka se ZP na zamýšlené pracovní pozici co nejméně omezoval?
- 2) Pokud jste velká firma, specifikujte, jak budete motivovat své „recruitery“, aby si v rámci poptávaných pracovních sil všímali i OZP.
- 3) Podle svých představ co nejpřesněji vytipujte pracovní místo nebo pracovní místa, která připravujete pro OZP vč. vašich představ o kvalifikačních a osobnostních požadavcích na kandidáta.
- 4) Buďte připraveni svoje představy pružně měnit a upravovat podle konkrétních možností a schopností pracovníka, kterého zaměstnáte (úprava pracoviště, úprava pracovní doby, velikost pracovního úvazku, alespoň částečná možnost práce na dálku, apod.)
- 5) Popis pracovní náplně připravte (pokud možno) pouze v základních pro danou pracovní pozici nezbytných parametrech. Detaily dopracujete podle konkrétních zdravotních omezení budoucího zaměstnance.

Pokud se rozhodnete pro osobu se zrakovým postižením, postupujte následovně:

- 6) Připravte pracovní místo (pracoviště a pracovní náplň) podle obecných principů zaměstnávání OZRP.

Slabozrakým osobám dělají při pohybu největší problémy:

- prosklené plochy navozující dojem průchozího prostoru;
- stěny pokryté zrcadly;
- prostředí bez barevného kontrastu (jednotná barva stěn, dveří a zárubní, madla jednotná s barvou korpusu apod.);
- příliš pestré barevné prostředí;
- kontrastně nevyznačené hrany u terénních zlomů (schodiště);

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

- oslnění světlem (světelné zdroje svítící přímo do očí nebo světlo odrážející se od lesklých ploch);
- nedostatek světla.

pozn.: s tím souvisí i osvětlení stolu nebo pracoviště -to lze vyřešit silnou stolní lampou, kterou bude slabozraký používat při práci zblízka - pokud bude mít potřebu spíše tmavšího pracovního prostředí, lze jeho pracovní místo oddělit přepážkou vytvořenou třeba z nábytku.

Odstranění těchto nedostatků na pracovišti i přístupových komunikacích je vesměs jednoduché a finančně nenáročné.

U nevidomých spočívají úpravy pracoviště spíše v organizační rovině. Například:

- změna uspořádání nábytku v kanceláři (některým nevidomým mohou dělat problémy předměty umístěné uprostřed místnosti, proto pro ně najděte jiné vhodné místo);
- všichni vidící by měli dávat pozor, aby nenechávali otevřená různá okna a dvířka v úrovni hlavy nebo pasu, o které by se mohl jejich kolega se zrakovým postižením zranit;
- aby mohl nevidomý zaměstnanec samostatně pracovat, musí mít každá věc na pracovišti své určené místo, na které ji budou ukládat i ostatní zaměstnanci;
- nevidomý se musí systematicky seznámit s chodem pracoviště a pracovními postupy - je vhodné mu přidělit schopného spolupracovníka, který jej bude v začátcích provázet.

7) Nevidomí v současnosti hojně využívají k práci PC s hlasovým výstupem. Tento speciální software předčítá psané texty. Současné hlasové výstupy již umožňují dobrou kontrolu a opravy v textu.

Problémem je ale práce s grafikou. Nepřečtou naskenovaný psaný text nebo text špatné kvality. Nevidomým také činí obtíže složitější formátování rozsáhlých textových informací nebo jejich rozsáhlejší grafická úprava (např. tvorba tabulek). To je nutné mít na paměti při zpracovávání pracovní náplně budoucího zaměstnance se ZRP.

Upravený počítač nebo alespoň software s hlasovým výstupem většina digitálně gramotných nevidomých vlastní. Je však nutné po dohodě s uchazečem o zaměstnání zjistit, zda programové vybavení pracoviště je kompatibilní s hlasovým software, příp. se zvětšovací zobrazovacím programem, který uchazeč používá. To je možné konzultovat s odbornými organizacemi:

TyfloCentrum - www.tyflocentrum.cz

Kafira - www.kafira.cz

Tyflokabinet - www.sons.cz/tyflokabinet.

Pozn.: U pracovních pozic, kde je předpoklad intenzivního využívání informačních technologií a sítí může nastat problém s přístupností firemních dokumentů, podnikové informační sítě a jejím zabezpečením apod. Obecně u takových pracovních pozic je nutné

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

promyslet a konzultovat s výše zmíněnými odbornými organizacemi komplexní řešení informační bezbariérovosti pro pracovníky se ZRP.

VZHLEDNĚ KE SKUTEČNOSTI, ŽE U OZRP EXISTUJE OBROVSKÁ ŠKÁLA TYPŮ A STUPŇŮ POSTIŽENÍ, JE NUTNÉ KONKRÉTNÍ SPECIFIKACI NUTNÝCH ÚPRAV PRACOVÍŠTĚ A PŘÍP. KOMPENZAČNÍCH POMŮCEK VŽDY FINÁLNĚ KONZULTOVAT S KONKRÉTNÍ OSOBOU, KTEROU SE ROZHODNETE ZAMĚSTNAT. V ŘADĚ PŘÍPADŮ BUDOU ÚPRAVY PRACOVÍŠTĚ MINIMÁLNÍ A PŘÍPRAVA PRACOVÍŠTĚ SE PŘENESE DO ROVINY ORGANIZAČNÍ A KOMUNIKAČNÍ.

Jak a kde hledat vhodné kandidáty

- 8) Kontaktujte vhodnou zprostředkovatelskou organizaci nebo agenturu podporovaného zaměstnávání;
- **SONS ČR (sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých)** – www.sons.cz (tato organizace hodlá během roku 2013 zřídit speciální oddělení, které bude mít na starosti zprostředkování kontaktů mezi zaměstnavateli a uchazeči o práci z řad OZRP);
 - **Rehabilitační a rekvalifikační středisko Dědina Praha o.p.s.** (pokud hledáte OZRP schopné pracovat v různých intelektuálních profesích s použitím speciálního PC s úpravou pro zrakově postižené, příp. OZRP v řemeslných oborech) - <http://www.dedina.cz/>;
 - **Kafira o.s.** - <http://www.kafira.cz> (působí aktivně zejména v Moravskoslezském regionu);
 - **Česká unie pro podporované zaměstnávání o.s.** - <http://www.unie-pz.cz/>;
 - **Nadační fond pro podporu zaměstnávání osob se zdravotním postižením (NFOZP)** - <http://www.nfozp.cz/>.

Od těchto organizací můžete očekávat nejenom odborné poradenství v návaznosti na aktuální legislativu, ale také vytipování vhodných pracovních míst pro OZRP ve vaší firmě, posouzení podmínek na pracovišti z hlediska potřeb OZRP, pomoc s výběrem vhodného zaměstnance a v případě potřeby i aktivní podporu nového zaměstnance při nástupu do zaměstnání ve vaší firmě a jeho zapracování.

- 9) Kontaktujte **střední školy**, které vzdělávají žáky se zrakovým postižením.

Z těchto škol ročně odcházejí desítky absolventů různých oborů vzdělání. Výhodou může být to, že škola zná své absolventy několik let a doporučení může být konkrétnější. Nevýhodou je to, že vybírat lze vesměs pouze mezi čerstvými absolventy.

Kontakty na některé z nich:

- Gymnázium pro zrakově postižené a Střední odborná škola pro zrakově postižené Radlická, Praha - <http://goa.brailnet.cz/>;
- Střední škola Aloise Klára, Fakultní škola FTVS UK, Vídeňská, Praha kovarikova@spsaklara.cz;

Projekt „Sociální pilíř konceptu společenské odpovědnosti firem (CSR), ve vztahu k zaměstnanosti OZP na volném trhu práce“, OP LZZ

CZ.1.04/5.1.01/77.00003, www.spcsr.cz

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

- Obchodní akademie a střední odborná škola logistická Opava, Hany Kvapilové, Opava office@oa-opava.cz;
- Střední škola, základní škola a mateřská škola pro zrakově postižené, Kamenomlýnská, Brno - www.sss-ou.cz;
- Střední škola, základní škola a mateřská škola Šumperk, Hanácká, Šumperk www.zssumperk.cz;
- Konzervatoř Jana Deyla a střední škola pro zrakově postižené, Maltézské náměstí, Praha - <http://www.kjd.cz>.

Desítky mladých lidí se zrakovým postižením studují i na běžných středních školách. O těchto studentech mají přehled Speciálně pedagogická centra (SPC). Kontakt na teritoriálně příslušné SPC je možno bez problémů najít na internetu.

10) Pokud hledáte OZRP s vysokoškolským vzděláním, kontaktujte centra pomoci studentům se specifickými vzdělávacími potřebami, která jsou v současnosti zřizována téměř u všech **vysokých škol**. Kontaktováním těchto center mají firmy možnost navázat spolupráci s budoucími absolventy již během jejich studia a připravit si je pro své potřeby i po strážce odborné.

Seznam kontaktů je v příloze společné pro všechny druhy postižení.

11) Uveřejněte inzerát

Využijte

- Specializovaná tištěná média – vydávaná Sjednocenou organizací nevidomých a slabozrakých ČR, prostřednictvím redakce časopisů Zora. Časopisy vycházejí v různých podobách od zvětšeného písma (zvětšený černotisk), braillova bodového písma, elektronickou poštou až po audioformát MP3
– kontakt <http://www.sons.cz/zora/>;
- Emailové konference pro zrakově postižené – seznam konferencí pro zrakově postižené s různým tematickým nebo lokálním zaměřením naleznete na webu <http://konference.brailnet.cz/mailman/listinfo>;
- Specializované portály nebo webové stránky
www.tyflonet.cz - informace pro osoby se zrakovým postižením a rozcestník k dalším oblastem zabývajícím se problematikou OZRP;
- Obecné portály zaměřené na trh práce
(pozn.: inzerce na těchto webových stránkách nebývá moc účinná – doporučujeme v inzerátech co nej přesněji specifikovat kvalifikační požadavky kladené na potenciálního uchazeče)
<http://www.praceprozp.cz/> – společný portál Národní rady osob se zdravotním postižením a portálu sprace.cz;
<http://burzaprace.kontobariery.cz> - burza práce jako projekt Konta BARIÉRY;

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

<http://www.prace.cz/ozp/> - významný portál s nabídkami práce (prace.cz) má fungující oddíl pro OZP;

<http://portal.mpsv.cz/sz> - portál MPSV ČR - služba zaměstnanosti.

Zdaleka se nejedná o kompletní seznam kontaktů, takže určitě vyzkoušejte i další portály, s regionální působností apod. Vyhledejte si je na internetu.

12) Kontaktujte místně příslušnou pobočku Úřadu práce ČR

Pozn.: Za současného stavu (rok 2013) je pomoc Úřadu práce v této oblasti spíše symbolická.

13) Oslovte stávající zaměstnance své firmy s dotazem, zda oni neznají vhodného kandidáta se ZRP na zamýšlenou pracovní pozici.

Jak vybrat vhodného kandidáta

Při výběrových řízeních není potřeba v případě uchazečů se ZRP slevovat z požadavků, tak že byste některou část pohovoru vypustili, ale snažte se je přizpůsobit potřebám nevidomých a slabozrakých.

- V případě, že součástí výběrového řízení bude ověření znalosti práce s PC, umožněte zrakově postiženému, aby si mohl k řešení úkolu přinést vlastní notebook se speciálními programy, které potřebuje k práci s počítačem. Zpracované materiály vám pak může předat v elektronické podobě na přenosném disku nebo zaslat emailem.
- Pokud bude součástí výběru uchazečů vyplnění vědomostního testu, v případě slabozrakých je vhodné mít materiály připraveny ve zvětšeném písmu. U nevidomých lze test provést ústně.
- V některých profesích a firmách se pro výběr budoucích zaměstnanců používají různé sady psychotestů, které však většinou nejsou standardizovány, tak aby s nimi mohli pracovat zrakově postižení. Tyto testy je vhodné nahradit např. rozhovorem s psychologem.
- Pokud má uchazeč během pohovoru vypracovat samostatně nějaký projekt (dokument, návrh, rozpočet), poskytněte mu více času, který bude potřebovat například pro prostudování zadání atd.

Nebojte se s nevidomým nebo slabozrakým uchazečem při výběrovém řízení hovořit o jeho zrakové vadě. Například jak pracuje s dokumenty, jak pracuje na PC, které programy zvládá, zda je schopen jezdit vlakem nebo autobusem pokud to povaha práce vyžaduje nebo jak se orientuje v neznámém prostředí. Promluvte si o jeho schopnosti pracovat v osmihodinovém pracovním režimu (u nevidomého může nastat psychická únava dříve než u intaktního jedince – pak je nutno hledat alternativní řešení – zkrácenou pracovní dobu, častější přestávky, částečnou práci z domova apod.). Otevřenou oboustrannou komunikací v partnerské rovině u pohovoru můžete předejít nedorozuměním v pozdější době. Měli byste se rovněž vyvarovat diskriminujícím výroků a předsudkům.

Projekt „Sociální pilíř konceptu společenské odpovědnosti firem (CSR), ve vztahu k zaměstnanosti OZP na volném trhu práce“, OP LZZ

CZ.1.04/5.1.01/77.00003, www.spcsr.cz

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

VYHODNOCENÍ POHOVORU:

Postupujte podobně jako u jiných uchazečů čili hodnotte:

- odbornost uchazeče;
- komunikativní dovednosti;
- speciální dovednosti;
- je-li potřeba, hodnotte znalosti cizích jazyků.

Nepřikládejte však význam řeči těla, mimice, gestikulaci. Některé reakce nevidomého díky absenci vizuálního vjemu mohou být poněkud nestandardní. Výsledky různých písemných testů, pokud jim nevidomého uchazeče podrobíte, hodnotte stříživě s tím, že u některých úkolů může být pochybení způsobeno špatných přečtením a nepochopením zadání. Zejména orientace v různých tabulkách a jejich vyplňování může být pro OZRP problematické. Což nic nevyovídá o intelektu uchazeče nebo jeho pracovních schopnostech.

Jak připravit budoucí intaktní spolupracovníky na komunikaci a spolupráci s OZRP – zásady správné komunikace a pomoci

Budoucí spolupracovníky je nutno na příchod OZRP připravit. A to jak jeho nejbližší spolupracovníky tak pracovníky managementu, kteří s pracovníkem se ZRP přijdou do kontaktu. Je nutno si předem uvědomit, že zjevná oční deformace působí vesměs na osobu komunikující s OZRP negativně. Je nutno se na tento moment připravit. V komunikaci je nutno omezit neverbální projevy - OZRP je nemůže vnímat. Proto své postoje a emoce a další neverbální sdělení při komunikaci se spolupracovníkem s těžkým zrakovým postižením doprovodte slovním komentářem. Pokud nevidomého potkáte např. na chodbě, pozdravte vždy jako první bez ohledu na věk a postavení a připojte své jméno.

V komunikaci s pracovníkem se ZRP je nutno dodržovat určité zásady, které výrazně odbourávají komunikační bariery a zamezují omylům.

Zásady správné komunikace a pomoci OZRP budou zpracovány samostatně jako součást projektových výstupů.

Jak připravit pracoviště pro nového pracovníka se ZRP z hlediska dostupnosti i z hlediska optimálních podmínek pro pracovní výkon

Obvyklé požadavky na úpravu pracoviště pro zaměstnance se ZRP byly zmíněny v bodech 6) a 7) tohoto materiálu. V rámci požadavků bezpečnosti práce je obecně nutno veškerá vizuální signalizační zařízení doplnit zvukovou signalizací. Barevně zvýraznit zvýšené prahy nebo nerovnosti na komunikacích na pracovišti a stavební prvky nebo předměty vystupující do komunikace, do kterých by OZRP mohla narazit.

Prosklené plochy je dobré opatřit výrazným pásem na skle ve výšce 1,4 m. U schodišť by měla být výrazným žlutým pásem označena hrana prvního a posledního schodu.

Pokud je to možné, měly by být prostory, ve kterých se pohybuje OZRP, řešeny v kontrastních barvách – Např. černá a bílá, žlutá a černá apod.

Nejdůležitější však je, domluvit se přímo se zaměstnancem se ZRP, jaké úpravy potřebuje a jaké mu nejvíce vyhovují. Každý člověk se ZRP může mít své specifické potřeby.

Přehled finančních pobídek na zapracování a zaměstnávání pracovníků se ZP

Podrobně bude problematika finanční podpory zaměstnávání OZP vč. webové kalkulačky pro rychlé vyčíslení finanční výhodnosti zaměstnání OZP v určitých podmínkách zpracována jednotně pro všechny druhy zdravotního postižení v samostatném výstupu projektu.